

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 351.86:339.92(477:4)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/40.41>**Висоцький К.Р.**

здобувач ступеня «доктор філософії»

Західноукраїнський національний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5443-0709>

РОЛЬ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ДЕФЕНС СІТІ ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В БЕЗПЕКОВИЙ ПРОСТІР ЄС

У статті розглянуто основні положення правового режиму Дефенс Сіті, який покликаний створити умови для стимулювання розвитку підприємств оборонно-промислового комплексу (ОПК) України через надання податкових та митних пільг, залучення до фінансування галузі як внутрішніх, так і іноземних інвесторів. Проведено аналіз переваг, що надаються підприємствам-резидентам Дефенс Сіті. Зазначено, що прийнятий комплекс заходів відповідає нормативно-правовим засадам забезпечення сприятливого інвестиційного бізнес-середовища в Україні, зокрема для іноземного фінансування. Серед механізмів залучення зовнішніх інвестицій розглянуто спеціальні інвестиційні договори, спільні підприємства, інвестиційні проекти Євросоюзу. Відзначено роль Дефенс Сіті для забезпечення інтеграції України в Європейський безпековий простір.

Ключові слова: правовий режим Дефенс Сіті, оборонно-промисловий комплекс (ОПК), резидент Реєстру Дефенс Сіті, податкові пільги, митні пільги, Європейський безпековий простір.

Постановка проблеми. Повномасштабне російське вторгнення в Україну радикально змінило підхід ЄС до розширення, яке набуло стратегічного та безпекового характеру. 23 червня 2022 року Європейська Рада надала Україні статус кандидата на вступ до ЄС, що започаткувало завершальний етап євроінтеграційного процесу. Від України вимагається швидке проведення політичних, економічних та інституційних реформ у відповідності до критеріїв та стандартів ЄС. Пріоритетними напрямками являються лібералізація ринків з ЄС, реалізація Національної програми адаптації законодавства України до права ЄС (acquis ЄС) як комплексного плану імплементації всіх актів ЄС [1, с. 1–3].

З метою створення системи заходів державної підтримки підприємств ОПК прийнято унікальний правовий режим Дефенс Сіті, який передбачає надання податкових пільг, спрощення митних процедур та експортного контролю, запровадження додаткових гарантій захисту для підприємств-резидентів [2, с. 1–12].

Одним із основних завдань реалізації Дефенс Сіті є підвищення обсягу інвестицій, як українського так і іноземного походження, – у державний та приватний сектори економіки шляхом залучення фінансових інституцій, інвестиційних фондів, механізмів публічно-приватного партнерства в оборонній галузі.

Додаткового дослідження потребують питання перспектив реалізації в Україні європейських проектів в оборонному та безпековому секторах в контексті правового режиму Дефенс Сіті. Окремо заслуговує на увагу вивчення залежності між податковими пільгами,

які передбачені новим Законом, та змінами у доходах Державного та місцевих бюджетів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стаття базується на основних засадах правового режиму Дефенс Сіті, викладених у Законі України «Про внесення змін до Податкового Кодексу України та інших Законів України щодо підтримки оборонно-промислового комплексу» [2, с. 1–12] та Закону України «Про національну безпеку України» [3, с. 12–17].

Серед останніх досліджень та публікацій, використаних при написанні статті, можна виділити роботу Б. Данилишина і Т. Богдан [4], де наведено аргументи необхідності масштабних державних інвестицій та залучення приватних інвесторів до розбудови ОПК. В. Горбулін і В. Бадрак [5] у своїй статті приділяють увагу запровадженню воєнних інновацій в Україні. В статті О. Луніної та О. Білоусової [6] обґрунтовано інструменти пільгового оподаткування розробників та виробників продукції оборонного призначення в контексті підвищення обороноздатності України на інноваційні основи.

Оскільки положення Дефенс Сіті покликани покращити залучення іноземних інвестицій в ОПК доцільним є використання у даній статті дослідження М. Покальчука, Ю. Маручака, О. Шулепової [7] з правових питань отримання іноземних інвестицій в умовах воєнного стану. Значення правового режиму Дефенс Сіті для ефективного використання фінансових можливостей ЄС подано із посиланням на матеріали, які викладені у статтях Л. Дорош [8, 9], де проаналізовано інституційну основу та шляхи реалізації

© Висоцький К.Р., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

конкретних проєктів в оборонному та безпековому секторі ЄС. У статті Л. Момотюк, Н. Пономарьової, П. Логвінова [10] проведено аналіз існуючих податкових пільг та заохочень для підприємств, що працюють в зоні військового конфлікту, подано пропозиції щодо підтримки бізнесу в екстремальних умовах, виходячи з досвіду інших країн.

Поряд з цим є ряд проблем пов'язаних з тим, що режим Дефенс Сіті вступив у дію лише з 05.01.2026 року, які потребують детального прогнозування переваг та ризиків впливу на розвиток оборонної галузі, залучення інвестицій, наповнення бюджету, інтеграцію українського ОПК в безпековий простір ЄС. Формування такого прогнозу і є предметом досліджень.

Метою статті є аналіз змісту нормативної бази правового режиму Дефенс Сіті, що передбачає податкові пільги, спрощені експортні процедури та митні преференції, пріоритети у державних замовленнях для резидентів. Визначення ролі Дефенс Сіті для стимулювання розвитку оборонно-промислового комплексу України, залучення інвестицій оборонних фондів Європейського Союзу як одного із стратегічних напрямків інтеграції України в Європейський безпековий простір, створення конкурентоспроможної та інноваційно-технологічної оборонної екосистеми держави. Напрацювання пропозицій щодо вдосконалення та ефективної імплементації правового режиму Дефенс Сіті.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах збройної агресії РФ проти України, питання розвитку оборонно-промислового комплексу (ОПК) є стратегічним завданням для Української держави. Відповідно до п. 13 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України»: «Оборонно-промисловий комплекс України – це сукупність органів державного управління, підприємств, установ та організацій промисловості та науки, що розробляють, виробляють, модернізують і утилізують продукцію військового призначення, надають послуги в інтересах оборони для оснащення та матеріального забезпечення сил безпеки та оборони, а також здійснюють постачання товарів військового призначення та подвійного використання, надання послуг військового призначення під час виконання заходів військово-технічного співробітництва України з іншими державами» [3, с. 2].

Сучасні методи ведення військових дій вимагають від українського ОПК технологічних змін для ініціалізації нового етапу виробництва озброєнь. Реформування оборонно-промислового комплексу досягається шляхом реалізації ряду стратегічних цілей, зокрема:

- підтримка наукового та технологічного розвитку оборонних підприємств;
- покращення фінансового стану та оптимізація інвестиційної діяльності підприємств ОПК;
- інституційне забезпечення іноземного фінансування з метою отримання коштів, передбачених європейськими оборонними програмами та проєктами;
- впровадження стимулюючих фіскальних інструментів підтримки розвитку оборонно-промислового комплексу (податкові та митні пільги, захист інвестицій в галузь і т.п.);
- інтеграція у світовий ринок військової техніки та сучасних технологій.

Безпекові ризики та складні економічні умови вимагають від держави розбудови ефективних механізмів для підтримки та стимулювання подальшого розвитку вітчизняних виробників у сфері ОПК для забезпечення потреб сектору оборони в довгостроковій перспективі.

З метою інституційного забезпечення, надання преференцій підприємствам оборонно-промислового комплексу прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки підприємств оборонно-промислового комплексу» №4577-IX від 21 серпня 2025 року [2]. Відповідно до цього Закону з 5 січня 2026 року запрацював спеціальний правовий режим Дефенс Сіті (Defence City) з строком дії до 1 січня 2036 року. Дія Закону поширюється на резидентів Дефенс Сіті, яким відповідно до ЗУ «Про національну безпеку України» надано статус резидента Дефенс Сіті та які згідно з інформацією, що міститься в Реєстрі Дефенс Сіті продовжують перебувати в такому статусі. Отримання статусу є добровільним і відповідно до поданої заяви приймається за рішенням Міністерства оборони України.

Юридична особа має підстави для внесення до реєстру Дефенс Сіті за умови відповідності таким головним критеріям:

- місце реєстрації підприємства є територія України, крім тимчасового окупованих територій;
- частка кваліфікованого доходу заявника та резидента має становити не менше 75% загального доходу юридичної особи (для суб'єктів літакобудування не менше 50% загального доходу юридичної особи). Кваліфікований дохід – це дохід від реалізації (постачання) оборонних товарів власного виробництва, виконання робіт з розроблення, виготовлення, ремонту, модернізації, а також благодійної допомоги використаної для виробництва, постачання та утилізації оборонних товарів. Для заявників дохід розраховується за попередній рік, а для резидентів – за кожен квартал перебування в реєстрі.

Особливі застереження щодо відмови у реєстрації стосуються юридичних осіб, які:

- не є платниками податку на прибуток;
- зареєстрованих на території іноземної держави;
- учасником або опосередкованим власником акцій яких є держава або юридична особа зареєстрована відповідно до законодавства держави, що здійснює збройну агресію проти України.

Підстави відмови у реєстрації, зокрема неприбутковість установи, банкрутство, процес припинення діяльності та інші викладені у ст. 7 закону України «Про національну безпеку України».

Рішення про надання статусу резидента Міністерство оборони України вносить як відповідний запис до Реєстру Дефенс Сіті, який є системою накопичення, обробки, обліку, захисту та надання інформації про юридичних осіб, які перебувають або перебували у статусі резидентів Дефенс Сіті [3, с. 18].

Реєстр створюється Кабінетом Міністрів України відповідно до Закону України «Про публічні електронні реєстри» з дотриманням законодавства щодо захисту відомостей та надання інформації.

Відповідно до змін, які внесені до Податкового Кодексу України підприємствам, внесеним до реє-

стру Дефенс Сіті, надаються, тимчасово, до 1 січня 2036 року, але не пізніше року вступу України до Європейського Союзу, такі ключові пільги щодо справляння податків та зборів:

- звільнення від оподаткування прибутку платника податку на прибуток підприємства, якщо прибуток, звільнений від оподаткування, спрямовується на розвиток діяльності резидента Дефенс Сіті за такими напрямками: створення та переоснащення матеріально-технічної бази й основних засобів впровадження новітніх технологій, придбання прав інтелектуальної власності, виготовлення нових зразків озброєння та військової техніки;

- звільнення від оплати земельного податку на земельні ділянки;

- звільнення від оплати податку на нерухоме майно;

- звільнення від сплати екологічного податку.

Застосування визначених правил оподаткування допускається лише при одночасному виконанні умов:

- платник податку має статус Дефенс Сіті;

- платник податку не є резидентом Дія Сіті.

Враховуючи ріст державного фінансування під час війни в ОПК та залучення вітчизняних та іноземних інвестицій в оборонну галузь правовий режим Дефенс Сіті є на даний час найбільш перспективним інструментом економічного стимулювання розвитку оборонних підприємств України.

Поряд з режимом Дефенс Сіті та частково Дія Сіті ухвалено ряд рішень Уряду щодо державної підтримки ОПК, зокрема:

- Постановою КМУ від 5 листопада 2024 року передбачено часткову компенсацію виробникам озброєння та військової техніки, плати за кредитами розміром 500 млн. грн на інвестиційні проєкти до 5-ти років і до 100 млн. грн – на оборотний капітал до 3-ох років за відсотковою ставкою – 5% для підприємств за бюджетною програмою 2601040 «Надання державної фінансової підтримки підприємств у сфері оборонно-промислового комплексу» [11, с. 7]. На фінансування програми передбачено 263,4 млн. грн у 2024 році та 500 млн. грн у 2025 році;

- в рамках програми «Зроблено для Перемоги» Уряд надає гранти виробникам дронів (з 2024 року) та виробникам озброєння для придбання обладнання (з 2025 року). Розмір гранта становить до 8 млн. грн за умови рівної (50%) участі виробника і держави у фінансуванні. У прифронтових регіонах та для виробників БПЛА участь держави у співфінансуванні – до 80%.

За даними Державної податкової служби обсяги податкових пільг підприємствам ОПК з 2,0 млрд грн у 2020 році зросли до 89,7% млрд грн у 2024 році. Якщо у 2020 – 2021 рр. на підприємства ОПК припало лише 4% загального обсягу податкових пільг, то у 2024 р – понад 52%. Втрати бюджету від податкових преференцій, в основному від звільнення на сплату ПДВ товарів оборонного призначення, у 2022 році перевищило 20 млрд грн, у 2024 році – 75 млрд грн. Сьогодні важко оцінити загальний обсяг податкових пільг та втрати бюджету від введення правового режиму Дефенс Сіті, тому що невідомо скільки підприємств ОПК стануть його резидентами. Певні висновки можна буде зробити за результатами

2026 року, але якщо проаналізувати статистичні дані, то ми оцінимо орієнтовно зекономлені оборонні доходи оборонних підприємств, за виключенням реінвестованого податку на прибуток. Середній рівень сплати податку на прибуток за видами КВЕД у відсотках до одержаного доходу за різними видами діяльності можна оцінити за даними Державної податкової служби [12]. Так, за кодом КВЕД 30.30 «Виробництво повітряних і літальних апаратів, супутнього устаткування» рівень сплати податку на прибуток становив 1,09%; за кодом КВЕД 30.40 «Виробництво військових транспортних засобів» – 1,34%; за кодом КВЕД 33.11 «Ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів» – 1,88%. Виходячи з таких середніх показників можна обчислити, що, коли підприємство-резидент Дефенс Сіті одержить дохід 10 млн грн, то податок на прибуток, який звільняється до оподаткування, може становити, при середньому відсотку 1,5%, відповідно 150 тис грн, а при доході 100 млн грн – 1,5 млн грн. Економічну вигоду потрібно починати прораховувати в порівнянні до тих жорстких вимог (контроль з боку держави, заборона на виплату дивідендів приватному сектору), які висуюються до резидентів Дефенс Сіті. Переваги матимуть:

- державні оборонні підприємства, оскільки заборони на виплату дивідендів державі немає та інвестиції у їх розвиток можна надавати за рахунок державного фінансування;

- великі, частково середні оборонні підприємства приватного сектору, які, зокрема, здійснюють імпортно-експортні операції, оскільки розмір податку на прибуток тут є суттєвим.

Більш складним є вибір стати резидентом Дефенс Сіті для новостворених, малих та особливо приватних підприємств.

Запровадження режиму Дефенс Сіті приведе до тимчасового зменшення надходжень до Державного та місцевих бюджетів за рахунок надання податкових пільг для підприємств ОПК. Згодом ці втрати можна буде компенсувати сприятливими умовами для відкриття нових підприємств, створення додаткових робочих місць, релокації та розширення виробництва, зменшення навантаження на державне фінансування, виділенням додаткових дотацій місцевим бюджетам. Держава повинна оперативнo реагувати на виклики, які можуть виникнути в процесі реалізації правового режиму Дефенс Сіті шляхом внесення змін у діюче Законодавство та прийняттям нових рішень для покращення стимулювання підприємств ОПК та мінімізації ризиків його впровадження.

Оборонна промисловість є важливим фактором економічної стабільності та безпеки України. Прогнозовані виробничі можливості ОПК на 2026 рік оцінюються у 56 млрд доларів США, що на 20 млрд більше у порівнянні до 2025 року та у 55 разів більше, ніж на момент початку повномасштабного вторгнення. Частка ОПК у випуску промислової продукції у 2025 році становила 10%. У галузі працювало близько двісті тисяч осіб (4% від загальної кількості зайнятих в економіці) на більш ніж 900 підприємствах. Державні замовлення підприємствам оборонно-промислового комплексу становили 39,6 млрд грн у 2024 році і 54,6 млрд грн у 2025 році [13].

Перспективним напрямом зменшення бюджетного навантаження на фінансування обороноздатності країни та потреб фронту в озброєннях є приведення стану вітчизняного ОПК до світових стандартів, інтеграції в європейський безпековий комплекс, участь у спільних оборонних проєктах з ЄС. Це шлях, який дозволить українським виробникам отримати інвестиції, поповнити обіговий капітал компаній, спрямувати кошти на інноваційні розробки й модернізацію обладнання. Розбудова міжнародних коаліцій з метою залучення безпекової допомоги на фінансування оборонно-промислового комплексу та його інтеграція в Європейську систему, відповідно до сумісних з НАТО стандартів, є одним з пріоритетів діяльності Уряду на 2026 рік [14, с. 3].

Серед перспективних форматів безпекової інтеграції України з ЄС та залучення інвестицій на фінансування оборонно-промислового комплексу слід виділити:

– Програма постійного структурованого співробітництва PESCO [15]. У червні 2023 року Україна приєдналася до проєкту PESCO Military Mobility, який дає змогу залучити кошти Європейських фондів для розвитку оборонних підприємств, провести реорганізацію транспортної інфраструктури для військових потреб, отримати доступ до передових технологій, зокрема у сфері кібербезпеки;

– фінансування спільних проєктів в рамках Програми PESCO здійснюються, в основному, через Європейський оборонний фонд EDF [16] з бюджетом майже 7,3 млрд євро на 2021–2027 рр. Україна стала асоційованим членом фонду. Перші українські компанії були включені у проєкти EDF вже у 2025 році;

– Програма Європейської оборонної промисловості EDIP [17] з бюджетом 1,5 млрд євро на 2025–2027 рр. У межах Програми створено окремий механізм підтримки України USI (Ukraine Support Instrument) з бюджетом 300 млн євро на модернізацію підприємств ОПК та інтеграцію в Європейські оборонні ланцюги;

– ЄС фінансуватиме проєкти у сфері технології подвійного призначення, що можуть одночасно використовуватися у цивільних та оборонних цілях через програму Ukraine Facility. Понад 140 млн євро буде спрямовано на кредити у межах інструменту Ukraine Investment Framework. Це дозволить українським компаніям нарощувати виробництво зброї, розширювати експорт і створювати конкурентоспроможну оборонну продукцію для ринку ЄС [18];

– ініціатива SAFE (безпекові дії для Європи), прийнята Радою Європейського Союзу у травні 2025 року, є новим інструментом ЄС, який фінансуватиме термінові і великомасштабні інвестиції у європейські оборонні технології та промислову базу з бюджетом 150 млрд грн. Україна офіційно є партнером SAFE, що дає змогу нашим виробникам озброєнь долучитись до виконання оборонних замовлень ЄС. Так, Португалія і Данія ухвалили рішення профінансувати закупівлю українських БПЛА в межах своїх внесків до програми SAFE [19];

– грантові оборонні програми, серед яких можна виділити спільну українсько-європейську програму кластеру BRAVE1 на 3,3 млн євро в межах ініціативи EU4UA Defence Tech. Перший етап грантів – це розробка високошвидкісних перехоплювачів та радіоло-

каційних систем. Максимальна сума гранту складає 150 тис. євро [20]. Кластер BRAVE1 за 2 роки надає стартапам на створення інноваційних рішень для фронту коштів на суму понад 2,2 млрд грн. Більше 1500 розробників Defence Tech та понад 3600 рішень прийнято на платформі BRAVE1 [21];

– стратегічна ініціатива «Купуй в Україні для України» закликає західних партнерів до створення спільних підприємств для підвищення технологічного рівня українського ОПК, залучення інноваційних технологій та сучасних обладнань у виробництво для виходу на нові ринки збуту оборонної продукції. В Україні знаходяться понад 20 закордонних компаній, серед яких провідні виробники озброєнь такі як Baykar (Туреччина) – спільне виробництво БПЛА Bayraktar, Northrop Grumman (США), Rheinmetall (Німеччина), EDGE Group (ОАЕ). У процесі створення спільні підприємства, – українсько-британське Skyeton Prevail Solutions – виробництво дронів; українсько-данське – CAU «Богдана», дрони, боєприпаси, засоби РЕБ; українсько-норвезьке – обслуговування засобів зв'язку компанії Kongsberg [22, с. 2].

– міждержавне співробітництво з використанням можливостей та потужностей українського ОПК для забезпечення озброєннями європейські країни. Прикладом можуть бути спільні проєкти з Данією. Так у 2022–2025 рр. загальна військова допомога Данії Україні перевищила 8,5 млрд євро. «Данська модель» передбачає укладання контрактів та фінансування українських компаній країнами ЄС з метою в т.ч. забезпечення ЗСУ. Це дозволяє отримувати зброю швидше, нарощувати її виробництво та долати дефіцит обігових коштів для підприємств ОПК [23, с. 1–3].

Як для України так і для Європи, особливо в умовах війни, процесом створення безпекового простору має стати глибока і системна інтеграція між українським оборонно-промисловим комплексом та європейською екосистемою на рівноправних умовах. На цьому шляху Україна повинна дотримуватися безумовного виконання Копенгагенських критеріїв ЄС [24, с. 34–41], зокрема з питань правового забезпечення інвестиційної діяльності.

Іноземні інвестиції знаходяться у сфері регулювання національно-правового режиму. Серед основних нормативно-правових актів, які визначають інвестиційну діяльність слід виділити: ЗУ «Про інвестиційну діяльність», ЗУ «Про режим іноземного фінансування», ЗУ «Про захист іноземних інвестицій», ЗУ «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні», ряд законів для стимулювання іноземних інвестицій, такі як «Про правовий режим Дія Сіті», «Про індустріальні парки», закони про контроль іноземних інвестицій.

Кабінет Міністрів України розробив цілу низку заходів для підвищення обсягу інвестицій у приватний та державний сектор. Схвалено стратегію залучення прямих іноземних інвестицій в Україну до 2030 року, створено веб-портал «Єдине вікно для інвесторів», узгоджено із Європейською Комісією можливість доступу до проєктів у секторі виробництва продукції подвійного використання до коштів інструмента Ukraine Investwork та створено перелік потенційних проєктів для інвестування через європейські фінансові інститути [14, с. 4].

12-го лютого 2026 року відбулося засідання міжвідомчої комісії з політики військово-технічного співробітництва та експортного контролю, на якому було прийнято рішення, яким дозволено експорт озброєнь першим представникам українського ОПК. Продаж за кордон товарів оборонного призначення буде можливим для підприємств, які відповідають вимогам резидента Дефенс Сіті та мають надлишкові потужності не задіяні для потреб національної оборони. Прискорити вихід українських виробників на зовнішній ринок допоможе втілення режиму Дефенс Сіті.

Відповідно до внесених у розділ XI «Прикінцеві положення» ЗУ №4577-IX змін у ст. 20 ЗУ «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» №549-IV [25, с. 13], Уряд розробив спрощену процедуру розгляду документів у сфері державного експортного контролю у межах міжнародних договорів України. Новий порядок діятиме для юридичних осіб, які мають статус резидента Дефенс Сіті та залучені до виконання міжнародних оборонних договорів. Процедура передбачає попередню оцінку проєктів міжнародних договорів на етапі підготовки на відповідність вимогам національної безпеки та міжнародним зобов'язанням України.

Після набрання міжнародним договором чинності для проєктів, що фінансуються в межах Дефенс Сіті, документи на отримання дозволів або висновків розглядатимуться за спрощеною процедурою та у строки розгляду документів до 15-ти днів. Такий спрощений порядок повинен стати цільовим інструментом для реалізації міжнародних оборонних проєктів в межах визначеного правового режиму Дефенс Сіті, сприятиме залученню інвестицій в ОПК, зростання виробництва та посиленню експортного потенціалу України без додаткових витрат з державного бюджету.

Першим кроком до реалізації урядових рішень можна вважати введення до 31-го грудня 2025 року Реєстру учасників відбору та виконавців державних контрактів (договорів), який використовується для ідентифікації та аутентифікації резидентів Дефенс Сіті, розроблено закриту електронну систему оборонних закупівель, інтегрованих з цифровою платформою-маркетплейсом (DOT Chain (Defence)).

Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо підтримки підприємств оборонно-промислового комплексу, уточнення порядку митних процедур» №4578-IX [26, с. 2–3] передбачає спрощення митних процедур для підприємств оборонного сектора резидентів Дефенс Сіті в частині тимчасового ввезення обладнання, комплектуючих, технологій, що використовуються для виробництва оборонної продукції.

Під час воєнного стану та протягом року після його завершення, резиденти Дефенс Сіті можуть розмішувати товари в митні режими імпорту (для кінцевого використання) тимчасового ввезення, переробки (на території України або за її межами), на підставі митної декларації та за авторизацією, з урахуванням таких особливостей:

- обмеження щодо надання авторизації не застосовуються;

- строк дії авторизації визначає митний орган залежно від операцій із товарами без обмеження 180-ти днями;

- підприємства не надають інформацію про місцезнаходження товарів та їх переміщення, місцезнаходження облікових документів;

- перевірка підприємств проводиться без виїзду на місце – на робочих місцях митників;

- намір передати права чи використовувати еквівалентні товари заявляється у митній декларації.

Запровадження Дефенс Сіті є стратегічним кроком для України у створенні конкурентоспроможної та інноваційної оборонної галузі. Податкові пільги, спрощений порядок експорту та митних процедур для підприємств-резидентів дозволять залучати інвестиції, розвивати інноваційно-технологічні виробництва та забезпечити стабільні державні замовлення.

Узагальнення основних переваг, ризиків та перспектив застосування правового режиму Дефенс Сіті для підприємств оборонно-промислового комплексу, залучення інвестицій та аналіз інтеграційних процесів подамо у форматі SWOT – матриці (табл. 1).

Висновки. Проведене дослідження дозволило оцінити правові основи спеціального правового режиму Дефенс Сіті, який може стати стратегічним стимулом посилення обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України. Встановлено, що надання податкових пільг підприємствам-резидентам дасть можливість економії коштів та їх подальшого використання на розширення виробництва, впровадження інноваційних технологій, підвищення конкурентоспроможності виробів на ринку озброєнь. Визначено, що компанії для отримання статусу резидента Дефенс Сіті повинні задовільняти основні критерії: відповідність вимогам щодо кваліфікованого доходу, діяльність у сфері оборонних технологій (виробництво, розробки, інжиніринг), відсутність податкових боргів та зв'язків з країною-агресором. Обов'язковість місця реєстрації на території України (за виключенням тимчасово окупованих територій). Оцінка сучасного ОПК показує, що є значна кількість підприємств, великих і середніх із значною часткою державних замовлень, які готові стати резидентами Дефенс Сіті. Значно складнішим цей процес є для малих та приватних підприємств. Одним із стримуючих факторів є підвищені вимоги до прозорості, відповідальності за звітність юридичних осіб, жорсткий контроль зі сторони держави, в особі Міністерства Оборони України, за дотриманням відповідності статусу резидента та прийняття рішення щодо його позбавлення. Так як одне з головних завдань впровадження режиму Дефенс Сіті є залучення іноземних інвестицій в оборонну галузь України, приведення її продукції до світових стандартів, інтеграція в Європейський безпековий простір, то в статті викладено суть та засади використання програм, проєктів, ініціатив, грантів, оборонних фондів ЄС (PESCO, SAFE, EDF, EDIP). Зроблено висновки, що найбільш перспективними напрямками розвитку ОПК є створення спільних підприємств та фінансування за рахунок прямих міждержавних оборонних проєктів (наприклад Defence Tech).

Аналіз механізмів регуляторного впливу, спрощення умов експорту та митних процедур для технологій військового призначення і подвійного використання для резидентів Дефенс Сіті, конкретні дії Уряду щодо надання дозволу на експорт зброї вказують на перспективи України у виході на міжнародні ринки та

Таблиця 1 – SWOT – аналіз переваг та ризиків статусу резидента Дефенс Сіті

Сильні сторони (strengths)	Слабкі сторони (weaknesses)
Податкові пільги. Звільнення від: податку на прибуток, земельного податку, податку на нерухомість, екологічного податку.	Умови для набуття статусу: місце реєстрації, наявність кваліфікованого доходу на момент реєстрації, втрати територій та складність процесу релокації.
Пільги на експорт: попередня оцінка міжнародних договорів, спрощена процедура отримання дозволів на експорт, терміни розгляду документів до 15-ти днів.	Залежність від державної політики підтримки ОПК. Права невизначеність. Контроль за виконанням умов режиму: прибутковість, обов'язкове реінвестування прибутку, звітність, можливі втрати податкових пільг та фінансові санкції
Митні преференції: відсутні обмеження на авторизацію, спрощена митна процедура на підставі митної декларації, конфіденційність, закритий доступ до реєстрів.	
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Наявність підприємств ОПК готових до отримання статусу резидента	Воєнні дії в Україні
Модернізація виробництва	Вибір безпечної території при потребі релокації
Інвестиційний клімат	Демографічна ситуація і міграційні процеси
Доступ до ринків збуту, в т.ч. ЄС	Можливий спад зовнішньої підтримки України
Доступ до фінансових ресурсів ЄС	Відсутність кваліфікованих працівників

Джерело: розроблено автором на основі [2, 26]

залучення додаткових коштів у розвиток і зменшення бюджетного фінансування ОПК.

Поряд з цим є ряд питань, які необхідно вирішити для внесення нормативних змін та з метою ефективної імплементації правового режиму Дефенс Сіті, зокрема:

– виключити рівень розрахунку доходу юридичної особи, при поданні заяви до реєстру резидентів, за попередній рік для новостворюваних оборонних компаній;

– при перебуванні в переліку, розрахунок доходу резидента робити не поквартально, а за попередній рік;

– розробити та узгодити з Європейським законодавством правові норми, які необхідні для набуття статусу резидента Дефенс Сіті для спільних підприємств.

Основний висновок полягає в тому, що війна, динамічний розвиток ОПК, інтеграція в безпековий простір Євросоюзу вимагають якнайшвидшої та ефективної реалізації правового режиму Дефенс Сіті.

Список використаних джерел:

1. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (дата звернення: 20.02.2026).
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших Законів України щодо підтримки підприємств оборонно-промислового комплексу: Закон України від 21.08.2025 р. № 4577-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4577-20#Text> (дата звернення: 20.02.2026).
3. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/print> (дата звернення: 22.02.2026).
4. Данилишин Б., Богдан Т. Перехід до воєнної економіки. Чотири головні кроки, які має зробити Україна. Дзеркало тижня. 2023. URL: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/perekhid-do-vojennoji-ekonomiki-chotiri-holovni-kroki-jaki-maje-zrobiti-ukrajina.html> (дата звернення: 22.02.2026).
5. Горбулін В., Бадрак В. Експерти виділили п'ять ключових викликів для України у 2024 році. Оборонно-промисловий кур'єр. 2023. URL: <https://surl.lt/fjqoch> (дата звернення: 25.02.2025).
6. Луніна І., Білоусова О. Фіскальні інструменти підтримки розвитку оборонно-промислового комплексу України. Економіка України. 2025. № 10 (767). С. 3–24. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.10.003> (дата звернення: 25.02.2026).
7. Покальчук М. Ю., Марачук А. В., Шулепова О. О. Правові питання залучення іноземних інвестицій в Україну в умовах воєнного стану. 2024. № 3. С. 546–551. URL: https://lsej.org.ua/3_2024/133.pdf (дата звернення: 26.02.2026).
8. Дорош Л. Реалізація проєктів постійної структурованої співпраці у сфері безпеки та оборони Європейського Союзу: проблеми та виклики. «Гуманітарні візії» (Humanitarian Vision). 2023. Випуск 9, № 1. С. 1–6. URL: <https://ena.lpnu.ua/server/api/core/bitstreams/18710906-a356-4593-9643-63fa3b50b451/content> (дата звернення: 25.02.2026).
9. Дорош Л., Романюк О. PESCO, CARD, EDF: стратегія, аналіз та фінансування у сфері гарантування безпеки Європейського Союзу. «Гуманітарні візії» (Humanitarian Vision). 2020. Випуск 6, № 2. С. 1–7. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/nov/22645/doroshromanik2202017_0.pdf (дата звернення: 25.02.2026).
10. Л. С. Момотюк, Н. А. Пономарьова, П. В. Логвінов. Податкові пільги та заохочення для підприємств, що працюють в зоні військового конфлікту. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки. 2024. № 5 (2). С. 75–85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2024_5%282%29__11 (дата звернення: 25.02.2026).
11. Про державну підтримку інвестиційних проєктів: Закон України від 17.12.2020 р. № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20>
12. Аналітичні матеріали ДПС України за 2025 р. URL: <https://tpd.tax.gov.ua/analytics> (дата звернення: 25.02.2026).
13. Оборонно-промисловий комплекс України у Великій війні. Українформ. 2025. 18 груд. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/4070969-oboronnopromislovij-kompleks-ukraini-u-velikij-vijni.html>
14. Програма діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2025 р. №1173 «Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України» URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/programa-diyalnosti-uryadu> (дата звернення: 22.02.2026).

15. Activation of first capability developed under PESCO. URL: <https://www.pesco.europa.eu/pressmedia/activation-of-first-capability-developed-under-pesco-points-to-strength-of-cooperation-in-cyber-defence/>
16. European Defence Fund (EDF). URL: <https://horizon-europe.org.ua/uk/structure/edf/>
17. Представництво Європейського Союзу в Україні. Рада ЄС схвалила програму оборонної промисловості. URL: <https://surl.li/ahupon>
18. Європа відкриває двері для інновацій. Finteco. Головні економічні новини України та світу. URL: <https://finteco.com.ua/article/27367>
19. Європейська програма SAFE: інтеграція українського ОПК. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/83472515-ed55-4b55-90c6-d40a0627faa9?lang=uk-UA&title=Safe>
20. Представництво Європейського Союзу в Україні. EU4UA Defence Tech: ЄС та Україна запускають нову грантову програму BRAVE1 на 3,3 млн. євро. URL: <https://surl.li/tccsmc>
21. Урядовий портал. Мінцифра: Україна та ЄС інвестують 100 млн. євро у нову defence tech-ініціативу. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfra-ukraina-ta-ies-investuiut-100-mln-u-novu-defence-tech-initsiatyvu>
22. Національний інститут стратегічних досліджень. Діяльність Кабінету Міністрів України (лютий 2026 року). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentar-ekspertiv/diyalnist-kabinetu-ministriv-ukrayiny-lyutyu-2026-roku>
23. Економічна правда. Спільні оборонні проекти України та ЄС. URL: <https://epravda.com.ua/oborona/spilni-oboronni-proyekt-ukrajini-ta-uevrosoyuzu-809769/>
24. Трагнюк О. Я., Витвицький М. С., Шпак К. В. Відповідність України Копенгагенським критеріям вступу до Європейського Союзу. «Право та інновації». 2021. Випуск 4 (36). С. 34-41. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5e7adc6f-9bfd-46b9-ae1a-5b19f05a6d37/content>
25. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання: Закон України від 20.02.2003 р. №549-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#Text> (дата звернення: 22.02.2026).
26. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо підтримки підприємств оборонно-промислового комплексу, уточнення порядку виконання окремих митних процедур та до статті 3-2 Закону України «Про деякі питання ввезення на митну територію України та проведення першої державної реєстрації транспортних засобів» щодо поширення вимог відповідності екологічним нормам на окремі транспортні засоби»: Закон України від 21.08.2025 № 4578-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4578-20#Text> (дата звернення: 22.02.2026).

References:

1. Zakon Ukrainy (2004). Pro Zahalnodержavnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu [On the National Program for Adaptation of Ukrainian Legislation to the Legislation of the European Union]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (accessed February 20, 2026)
2. Zakon Ukrainy (2025). Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh Zakoniv Ukrainy shchodo pidtrymky pidpriemstv oboronno-promyslovoho kompleksu [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine on Support of Defense-Industrial Complex Enterprises], no. 4577-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4577-20#Text> (accessed February 20, 2026)
3. Zakon Ukrainy (2018). Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On National Security of Ukraine], no. 2469 - VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/print> (accessed February 22, 2026).
4. Danylyshyn, B., & Bohdan, T. (2023). Perekhid do voiennoi ekonomiky. Chotyry holovni kroky, yaki maie zrobyty Ukraina [Transition to a war economy: Four main steps Ukraine should take]. *Dzerkalo tyzhnia*. Available at: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/perekhid-do-vojennoji-ekonomiki-chotiri-holovni-kroki-jaki-maje-zrobiti-ukrajina.html> (accessed February 22, 2026).
5. Horbulin, V., & Badrak, V. (2023). Eksperty vydilyli piat kliuchovykh vyklykiv dlia Ukrainy u 2024 rotsi [Experts identified five key challenges for Ukraine in 2024]. *Oboronno-promyslovyi kurier*. Available at: <https://surl.li/fjqoch> (accessed February 25, 2025).
6. Lunina, I., & Bilousova, O. (2025). Fiskalni instrumenty pidtrymky rozvytku oboronno-promyslovoho kompleksu Ukrainy [Fiscal instruments to support the development of the defense-industrial complex of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 10 (767), pp. 3–24. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.10.003> (accessed February 25, 2025).
7. Pokalchuk, M. Yu., Marachuk, A. V., & Shulepova, O. O. (2024). Pravovi pytannia zaluchennia inozemnykh investytsii v Ukrainu v umovakh voiennoho stanu [Legal issues of attracting foreign investments to Ukraine under martial law], no. 3, pp. 546–551. Available at: https://lsej.org.ua/3_2024/133.pdf (accessed February 26, 2026)
8. Dorosh, L. (2023). Realizatsiia proektiv postiinoi strukturovanoj spivpratsi u sferi bezpeky ta oborony Yevropeiskoho Soiuzu: problemy ta vyklyky [Implementation of PESCO projects in the field of EU security and defense: problems and challenges]. *Humanitarian Vision*, is. 9, no. 1, pp. 1–6. Available at: <https://ena.lpnu.ua/server/api/core/bitstreams/18710906-a356-4593-9643-63fa3b50b451/content> (accessed February 25, 2026)
9. Dorosh, L., & Romanyk, O. (2020). PESCO, CARD, EDF: stratchiia, analiz ta finansuvannia u sferi harantuvannia bezpeky Yevropeiskoho Soiuzu [PESCO, CARD, EDF: strategy, analysis and financing in EU security]. *Humanitarian Vision*, is. 6, no. 2, pp. 1–7. Available at: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/nov/22645/doroshromanik2202017_0.pdf (accessed February 25, 2026)
10. Momotiuk, L. Ye., Ponomarova, N. A., & Lohvinov, P. V. (2024). Podatkovi pilhy ta zaokhochennia dlia pidpriemstv, shcho pratsiuiut v zoni viiskovoho konfliktu [Tax incentives for enterprises operating in conflict zones]. *International Scientific Journal "Internauka"*, no. 5 (2), pp. 75–85. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2024_5%282%29__11 (accessed February 25, 2026)
11. Zakon Ukrainy (2020). Pro derzhavnu pidtrymku investytsiinykh proektiv [On State Support of Investment Projects], no. 1116-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20>
12. Derzhavna podatкова sluzhba Ukrainy (2025). Analitychni materialy DPS Ukrainy za 2025 r. [Analytical materials of the State Tax Service of Ukraine for 2025]. Available at: <https://tpd.tax.gov.ua/analytics> (accessed February 25, 2026).
13. Ukrinform (2025). Oboronno-promyslovyi kompleks Ukrainy u Velykii viini [Defense-industrial complex of Ukraine in the great war]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/4070969-oboronnopromislovij-kompleks-ukraini-u-velikij-vijni.html>
14. Kabinet Ministriv Ukrainy (2025). Postanova pro zatverdzhennia Prohramy diialnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy [Resolution on approval of the Government Activity Program], no. 1173. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/programa-diyalnosti-uryadu> (accessed February 22, 2026)

15. Activation of first capability developed under PESCO. (n.d.). Available at: <https://www.pesco.europa.eu/pressmedia/activation-of-first-capability-developed-under-pesco-points-to-strength-of-cooperation-in-cyber-defence/> (Accessed March 1, 2026)
16. European Defence Fund (EDF). (n.d.). at: <https://horizon-europe.org.ua/uk/structure/edf/>
17. European Union Delegation to Ukraine (n.d.). Rada YeS skhvalyla prohramu oboronnoi promyslovosti [EU Council approved the defense industry program]. Available at: <https://surl.li/ahupon>
18. Finteco (n.d.). Yevropa vidkryvaie dveri dlia innovatsii [Europe opens doors for innovation]. Available at: <https://finteco.com.ua/article/27367>
19. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy (n.d.). Yevropeiska prohrama SAFE: intehratsiia ukrainskoho OPK [European SAFE program: integration of Ukrainian defense industry]. Available at: <https://me.gov.ua/News/Detail/83472515-ed55-4b55-90c6-d40a0627faa9?lang=uk-UA&title=Safe>
20. European Union Delegation to Ukraine (n.d.). EU4UA Defence Tech: YeS ta Ukraina zapuskaiut novu hranotovu prohramu BRAVE1 [EU and Ukraine launch BRAVE1 grant program]. Available at: <https://surl.li/rccsmc>
21. Uriadovyi portal (n.d.). Mintsyfyry: Ukraina ta YeS investuiut 100 mln yevro u novu defence tech initsiatyvu [Ukraine and EU invest €100 million in new defense tech initiative]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfyry-ukraina-ta-ies-investuiut-100-mln-u-novu-defence-tech-initsiatyvu>
22. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen (2026). Diialnist Kabinetu Ministriv Ukrainy (liutyi 2026 roku) [Activities of the Cabinet of Ministers of Ukraine (February 2026)]. Available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/diialnist-kabinetu-ministriv-ukrayiny-lyutyi-2026-roku>
23. Ekonomichna pravda (n.d.). Spilni oboronni proiekty Ukrainy ta YeS [Joint defense projects of Ukraine and the EU]. Available at: <https://pravda.com.ua/oborona/spilni-oboronni-proiekty-ukrajini-ta-yevrosoyuzu-809769/>
24. Trahniuk, O. Ya., Vytvytskyi, M. S., & Shpak, K. V. (2021). Vidpovidnist Ukrainy Kopenhahenskym kryteriiam vstupu do Yevropeiskoho Soiuzu [Ukraine's compliance with the Copenhagen criteria for EU accession]. *Pravo ta innovatsii*, is. 36, no. 4, pp. 34–41. Available at: <https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5e7adc6f-9bfd-46b9-ae1a-5b19f05a6d37/content>
25. Zakon Ukrainy (2003). Pro derzhavnyi kontrol za mizhnarodnymy peredachamy tovariv viiskovoho pryznachennia ta podviinoho vykorystannia [On state control over international transfers of military and dual-use goods], no. 549-IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#Text> (accessed February 22, 2026).
26. Zakon Ukrainy (2025). Pro vnesennia zmin do Mytneho kodeksu Ukrainy shchodo pidtrymky pidpriemstv oboronno-promyslovoho kompleksu [On amendments to the Customs Code of Ukraine regarding support of defense-industrial enterprises], no. 4578-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4578-20#Text> (accessed February 22, 2026).

Vysotskyi Konstantyn
West Ukrainian National University

THE ROLE OF THE DEFENSE CITY LEGAL REGIME FOR UKRAINE'S INTEGRATION INTO THE EU SECURITY AREA

The article examines the key provisions of the legal regime of Defense City, which is intended to create conditions for stimulating the modernization and expansion of the production capacities of Ukraine's defense-industrial complex (DIC), the development of cutting-edge technologies, the attraction of investment into the sector, and the provision of the defense forces with modern military and specialized equipment. A brief analysis of the current state of the DIC and the prospects for its reform in the process of implementing the Defense City legal regime is provided. The concept of a Defense City resident is defined as a legal entity operating in the fields of defense, security, or related industries and meeting residency requirements depending on qualifying income, place of registration, absence of tax debt, and lack of ties to the aggressor state. One of the key reasons for introducing the Defense City regime is the creation of a special tax environment for defense sector enterprises. Tax incentives are expected to reduce business costs, attract additional funds for enterprise development, and enhance the competitiveness of Ukrainian products in the international arms market. The article outlines a list of tax and customs preferences, including exemptions for Defense City residents Available at: corporate income tax, land tax, environmental tax, and real estate tax. A comparative analysis of two economic stimulation models – Defense City and Diia City—is conducted. It is determined that the adoption of this regime aligns with the regulatory and legal framework for ensuring a favorable investment business environment in Ukraine, particularly for foreign financing. It is emphasized that simplifying export procedures within the customs regime for defense contracts, along with customs preferences for Defense City residents, will facilitate Ukraine's export potential without additional expenditures Available at: the state budget and will create effective mechanisms for attracting external investment. The advantages of the Defense City regime for the economic and institutional support of Ukraine's integration into the European security space are identified, particularly through participation in various EU programs: the European Defence Investment Programme (EDIP), the European Defence Fund (EDF), the SAFE initiative, and the PESCO program. The article reviews already implemented and planned joint defense projects with EU countries, the establishment of joint ventures, and innovative Defense Tech projects. A preliminary forecast of the impact of implementing Defense City on Ukraine's economy and its defense capability is provided.

Keywords: Defense City's legal framework, defense-industrial complex (DIC), resident of the Defense City Registry, tax incentives, customs incentives, European Security Area.

JEL classification: F5, F15, K23

Дата надходження статті: 27.02.2026

Дата прийняття статті: 20.03.2026

Дата публікації статті: 29.05.2026